

Vattenförvaltning, miljögifter och tillsyn

Havs
och Vatten
myndigheten

Ann-Karin Thorén och Lina Gunnarsson Kearney, Enheten för vattenmiljö
Pia Almbring, Enheten för miljöprovning och miljötillsyn

Havs
och Vatten
myndigheten

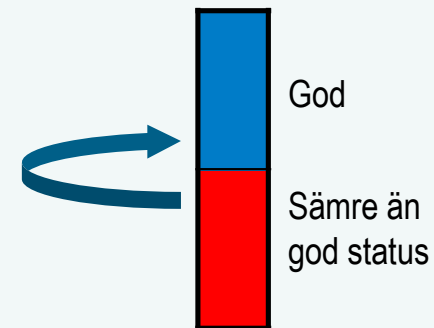
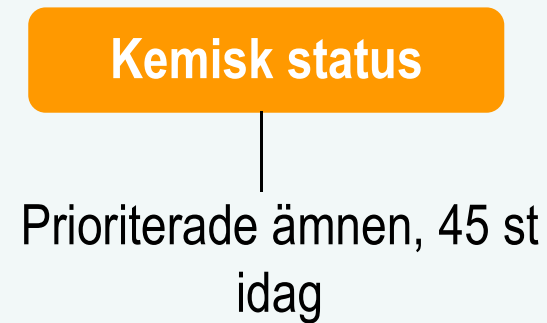
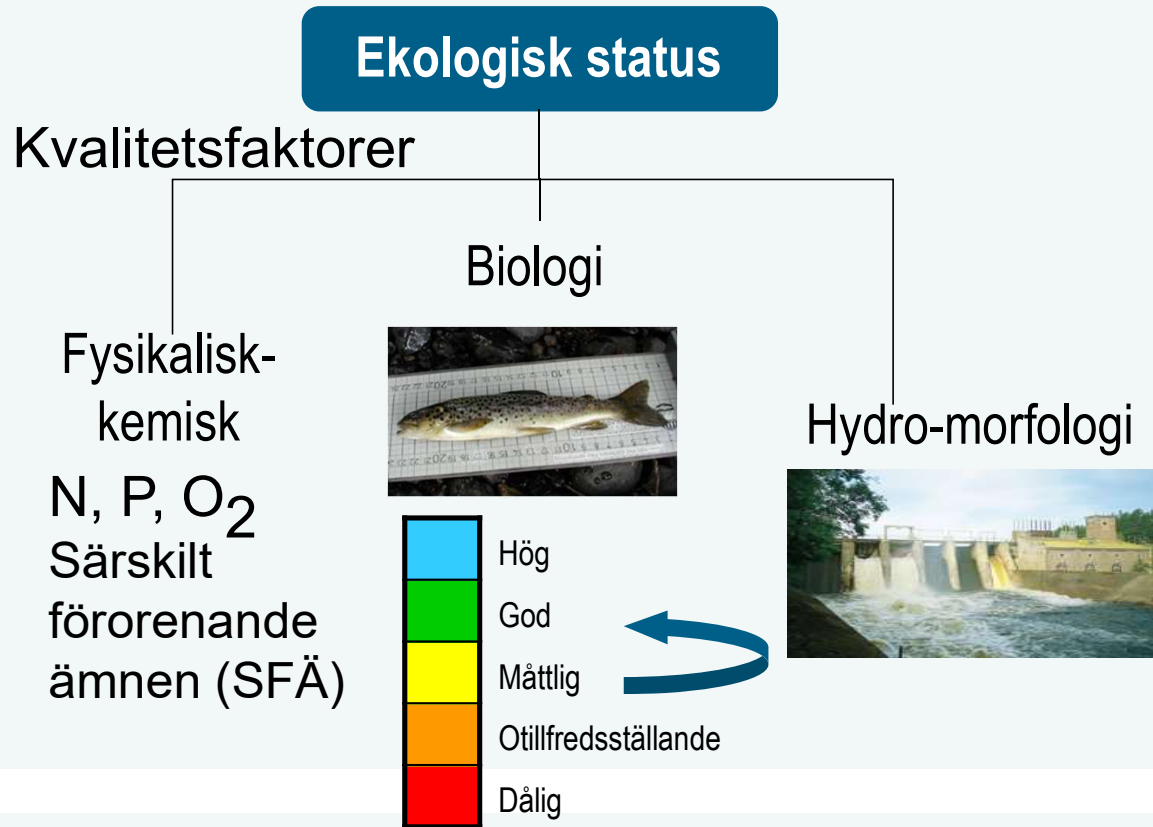
Vattenförvaltning

Syftet med ramdirektivet för vatten (Artikel 1 RDV)

- » Upprätta en ram för skydd av vatten
- » Målen ska nås genom tillämpning av all gemenskapslagstiftning med syfte att skydda vatten
 - som inför t ex avloppsvattendirektiv, art- och habitatdirektiv, översvämningsdirektiv, dricksvattendirektiv
 - I Sverige miljöbalken och relaterade lagar, förordningar och föreskrifter
- » Hindra försämring, skydda och förbättra status hos akvatiska ekosystem
- » Främja hållbar vattenanvändning baserad på långsiktigt skydd av tillgängliga vattenresurser
- » Gradvis minska utsläpp och spill av miljögifter

Hindra försämring, skydda och förbättra status hos akvatiska ekosystem – hur vet vi det?

Havs
och Vatten
myndigheten

Ta fram förvaltningsplaner och åtgärdsprogram

enligt vattenförvaltningsförordningen

» HaV

Ska samordna, meddela föreskrifter och vägledningar, rapportera till EU kommissionen

» Vattenmyndigheterna

Vattenmyndigheten genomför statusklassificering, påverkansanalys och riskbedömning

» Länsstyrelsens beredningssekretariat

Beredningssekretariatet tillsammans med vattenmyndigheterna genomför alla analyser och bedömningar som redovisas i VISS. Beredningssekretariat finns på varje länsstyrelse och kan svara på eventuella frågor.

» Vattendelegationerna - finns en på varje Vattenmyndighet

Fattar beslut om MKN, förvaltningsplaner, åtgärdsprogram utifrån vattenmyndighetens och beredningssekretariatets underlag

Tillämpa miljö kvalitetsnormer och genomföra åtgärder i åtgärdsprogram

Havs
och Vatten
myndigheten

- » Myndigheter och kommuner har en skyldighet att inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram (5 kap. 11 § miljöbalken).
- » Detta innebär att ansvaret för genomförandet av vattenförvaltningens åtgärdsprogram ligger på alla berörda myndigheter och kommuner som framgår av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram.
- » Det innefattar även tillämpningen av miljö kvalitetsnormer, där det är myndigheter och kommuner som ansvarar för att de får ett genomslag till exempel i prövning, tillsyn och kommunal planering
 - Myndigheter och kommuner ska ansvara för att miljö kvalitetsnormer följs. (5 kap. 3 § miljöbalken)
 - En myndighet eller en kommun **får inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras** om det innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljö kvalitetsnorm. (5 kap. 4 § miljöbalken)

Havs
och Vatten
myndigheten

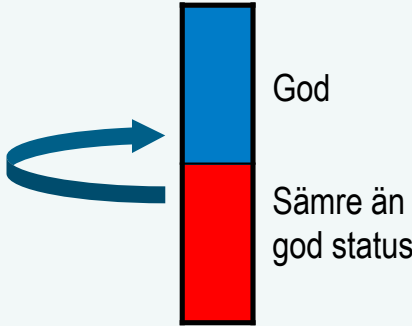
Miljögifter

Miljögifter – Prioriterade ämnen/ämnesgrupper

Ämnen som utgör en betydande risk för, eller via, vattenmiljön på unionsnivå

- » Gränsvärden sätts på EU-nivå
- » Direktivet om prioriterade ämnen (2008/105/EG), (2013/39/EU)
- » Prioriterade ämnen, prioriterade farliga ämnen
- » Bilaga 6, HVMFS 2019:25

Kemisk status

Gränsvärden för kemisk ytvattenstatus (Bilaga 6, HVMSF 2019:25)

Havs
och Vatten
myndigheten

Tabell 1. Gränsvärden för kemisk ytvattenstatus. För vatten (årsmedelvärden och maximal tillåten koncentration) avses enheten µg/l, för biota enheten µg/kg våtvikt och för sediment enheten µg/kg torrvtikt.

Nr	Amnets namn	CAS-nummer (1)	Gränsvärde, Årsmedelvärde (2) Inlands- ytvatten (2)	Gränsvärde, Årsmedelvärde (2) Andra ytvatten	Gränsvärde, maximal tillåten koncentration (4) Inlandsytvatten (2)	Gränsvärde, maximal tillåten koncentration (4) Andra ytvatten	Biota	Sediment	Prioriterade ämnen	Prioriterade farliga ämnen	PBT-ämnen
1	Alaklor	15972-60-8	0,3	0,3	0,7	0,7			X		
2	Antracen	120-12-7	0,1	0,1	0,1	0,1		24		X	
3	Atrazin	1912-24-9	0,6	0,6	2,0	2,0			X		
4	Bensen	71-43-2	10	8	50	50			X		
5	Bromerade difenyletrar (2)	32534-81-9			0,14	0,014	0,0085			X	X
6	Kadmium och kadmium-föreningar (beroende på vattenhårdehetsklass) (2)	7440-43-9	≤ 0,08 (klass 1) 0,08 (klass 2) 0,09 (klass 3) 0,15 (klass 4) 0,25 (klass 5)	0,2	≤ 0,45 (klass 1) 0,45 (klass 2) 0,6 (klass 3) 0,9 (klass 4) 1,5 (klass 5)	≤ 0,45 (klass 1) 0,45 (klass 2) 0,6 (klass 3) 0,9 (klass 4) 1,5 (klass 5)		2300		X	
6a	Koltetraklorid	56-23-5	12	12	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt					
7	C10-13 Kloralkaner	85535-84-8	0,4	0,4	1,4	1,4	17 000			X	
8	Klorfenvinfos	470-90-6	0,1	0,1	0,3	0,3			X		
9	Klorpyrifos (Klorpyrifosetyl)	2921-88-2	0,03	0,03	0,1	0,1			X		
9a	Cyklodiena bekämpningsmedel: Aldrin Dieldrin Endrin Isodrin	309-00-2 60-57-1 72-20-8 465-73-6	Σ = 0,01	Σ = 0,005	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt					
9b	DDT total (2) para-para-DDT	Ej tillämpligt 50-29-3	0,025 0,01	0,025 0,01	Ej tillämpligt Ej tillämpligt	Ej tillämpligt Ej tillämpligt					
10	1,2-dikloretan	107-06-2	10	10	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt			X		
11	Diklormetan	75-09-2	20	20	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt			X		

Målsättningar för prioriterade ämnen

- » God status uppnås
- » Ingen försämring av status

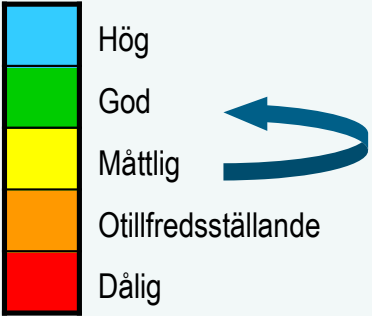
- » Halterna av ackumulerande prioriterade och farliga prioriterade ämnen i sediment eller biota ökar inte
- » Utsläppen av prioriterade ämnen minskar
- » Utsläppen av prioriterade farliga ämnen elimineras

Särskilda förorenande ämnen

Ämnen som utgör en betydande risk för vattenmiljön på avrinningsområdesnivå

- » Bedömningsgrunder sätts på nationell nivå
- » Bilaga 2 och 5, HVMFS 2019:25

Ekologisk status

Bedömningsgrunder för Särskilda Förorenande Ämnen (Bilaga 2 och 5, HVMFS 2019:25)

- » Bedömningsgrunder för 32 ämnen/ämnesgrupper
- » Fyra läkemedel: ciprofloxacin, diklofenak, EE2 och E2
- » VM identifierar och tar beslut om särskilda förorenande ämnen (SFÄ) i vattenförekomst
- » Behov av framtagande av bedömningsgrunder ska rapporteras in till HaV

Tabell 1. Bedömningsgrunder för särskilda förorenande ämnen i inlandsytvatten. För vatten (årsmedelvärden och maximal tillåten koncentration) avses enheten µg/l, för sediment enheten µg/kg torrvtikt och för biota enheten µg/kg våtvtikt. Värden för biota avser fisk om inget annat anges.

Ämne	CAS ⁽¹⁾	God status			
		Års-medel- värde ⁽²⁾	Maximal tillåten kon- centration ⁽³⁾	Sedi- ment	Biota
Ammoniak (NH ₃ -N) ⁽⁴⁾	7664-41-7	1,0	6,8		
Arsenik och arsenikföreningar ⁽⁵⁾	7440-38-2	0,50	7,9		
Bentazon	25057-89-0	27	4 700		
Bisfenol A	80-05-7	1,6	2,7		
Bronopol	52-51-7	0,7			
C14-17 kloralkaner, MCCP	85535-85-9	1			
Ciprofloxacin	85721-33-1		0,1		
Dekametylcyklo- pentsiloxan, D5	541-02-6			11 000	830
Diflufenikan	83164-33-4	0,01			
Diklofenak	15307-86-5	0,1			
Diklorprop-P	15165-67-0	10			
17-alfa- etinylostradiol	57-63-6	0,000035			
Glyfosat	1071-83-6	100			
Imidakloprid	138261-41-3	0,005			
Kloridazon	1698-60-8	10			
Koppar och	7440-50-8	0,5 bio-		36 000	

Målsättningar för Särskilda Förorenande Ämnen (SFÄ)

- » God status uppnås
- » Ingen försämring av status

Behov av framtagande av bedömningsgrunder ska rapporteras in till HaV (HVMFS 2019:25)

7 Särskilda förorenande ämnen i sjöar och vattendrag

7.1 Klassificering

Klassificering av särskilda förorenande ämnen ska göras för de ämnen angivna i tabell 1 som släpps ut eller tillförs i betydande mängd i ytvattenförekomsten, eller i betydande mängd tillförs på annat sätt.

Vid klassificering ska de värden för respektive ämne användas som anges i samma tabell.

För det fall vattenmyndigheten identifierar ytterligare ämnen som släpps ut eller tillförs i betydande mängd i en ytvattenförekomst, eller tillförs i betydande mängd på annat sätt, ska detta rapporteras till Havs- och vattenmyndigheten för ställningstagande till om dessa ska föras in i tabell 1.

<https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/vattenforvaltning/nationell-vagledning/statusklassning-av-ytvatten/rapportera-behov-av-bedomningsgrunder-for-sarskilda-foro-renande-amnen.html>

Havs
och Vatten
myndigheten

Tillsyn

Tillsyn en viktig del i vattenförvaltningsarbetet

Koppling till vattenmyndigheten och verksamhetsutövarens egenkontroll

Havs
och Vatten
myndigheten

Tillsynen viktigt verktyg i vattenförvaltningen

Åtgärdsprogrammen behöver gå från mer generella och distriktsvisa (vattenmyndigheten), till regionala åtgärdsprogram (länsstyrelsen) och till mer konkreta åtgärder för enskilda recipienter (kommunen).

Inriktningen på tillsynen kan styras genom att i *tillsynsplanen* prioriterar de vattenförekomster där god status inte nås.

Goda exempel:

- Samlad åtgärdsplan vatten, Länsstyrelsen Jönköping.
- Lokala åtgärdsprogram och handlingsplan för god vattenstatus, Stockholms Stad.

Mer om hur tillsynsmyndigheten kan jobba med detta finns på HaVs hemsida

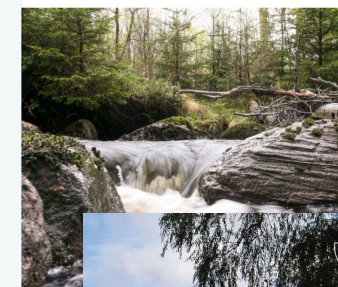
[Fördelning av krav och förbättringar i en gemensam recipient - Vägledningar - Vägledning, föreskrifter och lagar - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](https://havochvatten.se)

Havs
och Vatten
myndigheten

Meddelande nr 2017:26

Samlad Åtgärdsplan för Vatten
Beskrivning av metod samt slutredovisning av projektet

Tillsynsmyndighetens möjligheter att ställa krav vid tillämpningen av MKN

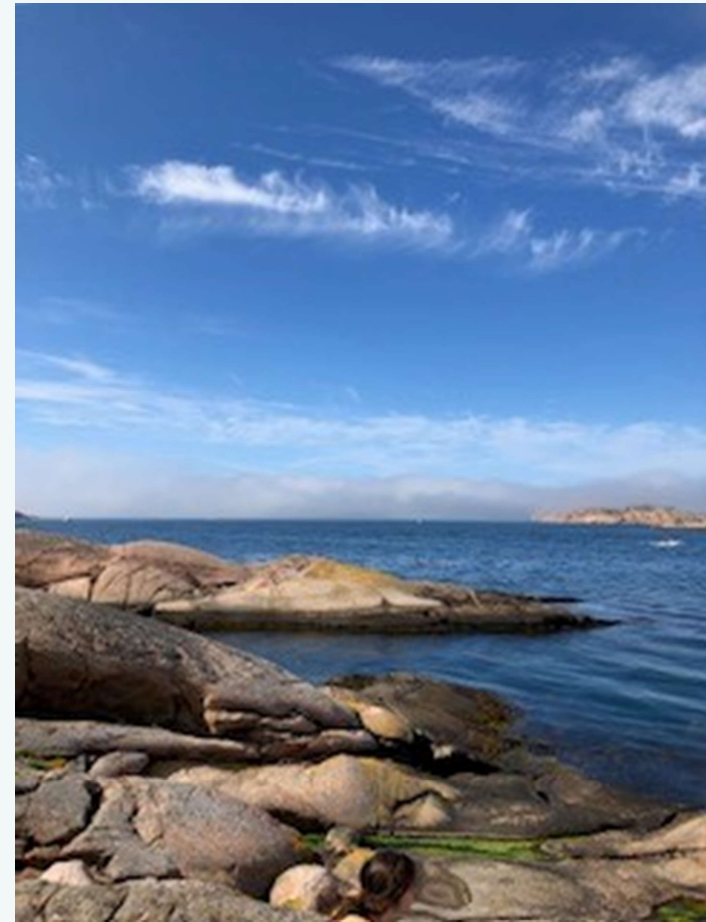
- 5 kap. 4 § MB tydliggör att det vid tillämpningen av MKN ska *ställas krav så att vattenkvaliteten inte försämras eller att MKN äventyras*.
- 2 kap. MB allmänna hänsynsreglerna
- 26 kap. MB
- 26 kap. 19 § MB som handlar om VUs skyldighet att fortlöpande kontrollera och planera verksamheten - egenkontroll
- 5 kap. 3 § MB, det är myndigheter och kommuner som ansvarar för att miljökvalitetsnormerna ska följas
- 5 kap. 11 § MB, myndigheter ska vidta de åtgärder som framgår av åtgärdsprogrammet

Mer info om regelverket finns på HaVs hemsida

<https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/vagledning-ar/provning-och-tillsyn/miljokvalitetsnormer-vid-provning-och-tillsyn/regler-for-att-tillampa-miljokvalitetsnormer.html>

Vad innebär 5 kap. 4 § MB?

- Verksamhetsutövaren ska, förutom att vidta de skyddsåtgärder som behövs med stöd av 2 kap MB även vidta tillräckliga åtgärder så att verksamheten **inte** medför att vattenkvaliteten försämras eller äventyrar att rätt vattenkvalitet kan uppnås.
- Tillstånd ska **nekas** vid prövning för **nytt** tillstånd eller för tillstånd till **ändring** av verksamhet, om det sker en **försämring av vattnets status** eller ett **äventyrande av miljökvalitetsnormen**
- Om en verksamhet medför en **otillåten försämring av vattenkvaliteten** eller **äventyrar** uppnåendet av en norm ska **samtliga krav, rimliga som orimliga**, ställas för att verksamheten inte ska medföra otillåten påverkan.

Vilka miljöfarliga verksamheter omfattas av "försämrings-förbudet" eller ett äventyrande av MKN enligt 5 kap 4 § MB?

- ✓ **Helt nya verksamheter** och **åtgärder**, tillstånds- eller anmälningspliktiga och övriga.
- ✓ **Befintliga verksamheter** som söker **ändring av miljötillståndet** eller **ändrar sin verksamhet** så mycket att de behöver ett **helt nytt tillstånd**.
- ✓ **Ändring av anmälningspliktiga verksamheter** men även övriga verksamheter.

Vilka verksamheter omfattas inte av 5 kap. 4 § miljöbalken?

- ✓ befintliga verksamheter som inte behöver nytt tillstånd
- ✓ befintliga anmälningspliktiga och andra verksamheter som inte vidtar någon förändring

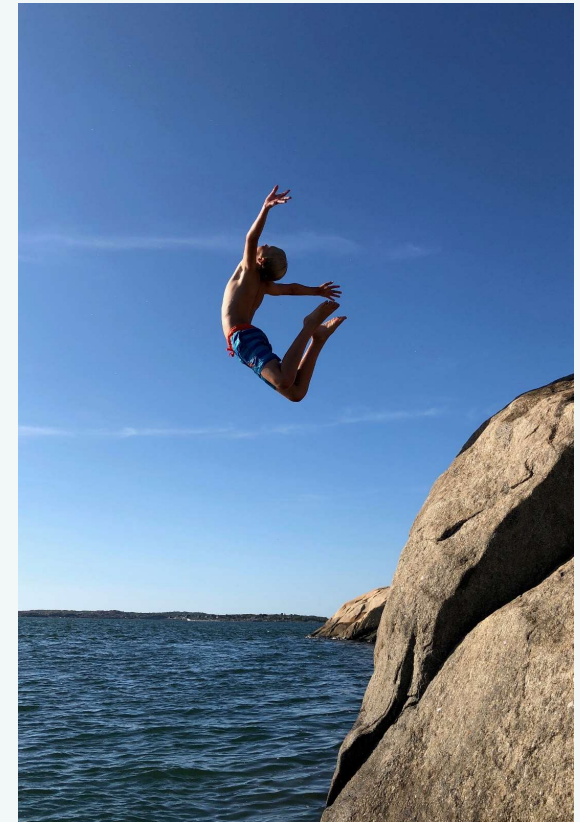
Lagstiftningens krav på egenkontroll

6 kap. 19 § miljöbalken; Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljö **ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.**

Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådan åtgärd ska också genom **egna undersökningar** eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön.

Den som bedriver sådan verksamhet ska lämna **förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder** till tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det.

2 kap. 2 § miljöbalken; Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska skaffa sig den **kunskap** som behövs som med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Hur kan tillsynsmyndigheten kontrollera att verksamheten inte försämrar vattenkvaliteten eller äventyrar miljökvalitetsnormen?

- Verksamhetens egenkontroll är grundläggande för en förbättrad vattenmiljö och kan ge de underlag som krävs för tillsyn av MKN
- Tillsynsmyndighetens bedömning ska främst grunda sig på *verksamhetens redovisning av sin egenkontroll*. Det vill säga verksamhetens utsläpp och dess effekter i vattenmiljön.

Checklista på HaVs hemsida när du ska tillämpa MKN

2019-05-16

Checklista vid tillämpning av miljö kvalitetsnormer för vatten vid prövning- och tillsyn av miljöfarlig verksamhet

Checklistan ska vara till hjälp vid hanteringen av ärenden kopplade till miljö kvalitetsnormerna för vatten. Stödet är utformat som en guide och tar upp frågeställningar som bör ingå i handläggningen, eventuella följdfrågor samt var underlag för bedömning samt regelverk kan hittas. Handläggarstödet är ett komplement till vår tillsynsvägledning på hemsidan och ska hjälpa till att strukturera och tydliggöra hur myndigheterna och kommunerna kan tillämpa miljö kvalitetsnormerna.

Frågeställning	Följdfrågor	Underlag för bedömning, vägledning och regelverk
1. Har verksamheten punkt- eller diffusa utsläpp av avloppsvatten ¹ t.ex. processavloppsvatten eller dagvatten, till recipient?	Sker utsläpp till vattenförekomst eller till övrigt vatten? Om till övrigt vatten, lokalisera närmaste nedströms och uppströms liggande vattenförekomster som kan påverkas av utsläppet. Vilken typ av vatten leder utsläppet/en till (exempelvis dike, å, rör, kanal)?	Namn (id) på aktuell vattenförekomst, finns i VISS ²
2. Har verksamheten genom pågående eller nedlagd/avslutad verksamhet/process orsakat ett förorenat område ³ som kan påverka recipient?	Sker läckage till vattenförekomst eller till övrigt vatten? Lokalisera närmaste nedströms och uppströms liggande	Namn (id) på aktuell vattenförekomst, finns i VISS

¹ Definition finns i 9 kap. 2 § miljöbalken

² Övrigt vatten uppfyller inte kravet på att vara en vattenförekomst t.ex. en sjö som är mindre än 1 km² eller ett vattendrag som har ett tillrinningsområde som är mindre än 10 km²

³ VISS - VatteninformationsSystemSverige <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>

⁴ Förorenat område=förorening av ett mark- eller vattenområde (inklusive sediment), grundvatten, en byggnad eller en anläggning som medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön

Vägledningar & föreskrifter - Vattenförvaltning

- » På HaVs sida finns föreskrifter och våra vägledningar avseende vattenförvaltning samlade <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/vattenforvaltning/nationell-vagledning.html>
- » Vägledning om miljögifter <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/publikationer/2016-12-19-miljogifter-i-ytvatten---klassificering-av-status.html>
- » Tillsynsvägledning MKN på HaVs hemsida [Miljö kvalitetsnormer vid prövning och tillsyn - Vägledningar - Vägledning, föreskrifter och lagar - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

Tack för att ni lyssnade!

**Havs
och Vatten
myndigheten**